

Miljøstyrelsen
Mail: mst@mst.dk

Den 5-12- 2022

Miljøvurdering af transmissionsanlæg til opkobling af vindenergi ved Bornholm, j.nr. 2022-11277.

Hermed høringsvar fra Danmarks Naturfredningsforening Vallensbæk-Ishøj (herefter DN) vedrørende højspændingsanlæg i forbindelse med Energiø Bornholm.

Indledende bemærkninger

Indledningsvis ønsker vi at slå fast, at DN arbejder for en ambitiøs klimapolitik, hvor vedvarende energi er helt afgørende for at bekæmpe klimaforandringerne. Derfor bør vindmøller opstilles tilstrækkeligt hurtigt og i et omfang, som det vurderes nødvendigt i relation til klimakrisen og energikrisens omfang. Derfor støtter DN de politiske aftaler om at øge produktionen af vindenergi på land såvel som til havs. Den grønne omstilling kræver, at både stat og kommuner foretager en ordentlig planlægning af vindmøllerne og de til havmøllerne nødvendige transmissionsanlæg. Planlægningen skal sikre, at møller og anlæg placeres bedst muligt i forhold til andre interesser, herunder ikke mindst grundvandsindvinding, natur og landskab. En sådan planlægning er, mener DN, en helt afgørende forudsætning for at bevare den store folkelige opbakning til omstilling til mere vedvarende energi.

Fravalg af Avedøre Holme

Energistyrelsen beskriver i notat af 6. november 2021 rammerne for planarbejdet for Energiø Bornholm til brug for miljøvurdering. For så vidt angår højspændingsstationen på Sjælland nævnes tre såkaldte planarealer: Solhøj, Hovegård og Avedøre Holme. Samtidig beskrives mulige plankorridorer og ilandføringsområder.

Ingen af de tre mulige placeringer af højspændingsarealet var i dette rammenotat prioriteret. Det måtte derfor forventes, at de tre placeringer blev undersøgt som ligeværdige alternativer ud fra ikke bare tekniske og økonomiske parametre, men i høj grad også i forhold til natur, miljø, grundvandsforekomster, landskab, omkringboende, anlægsproces med videre. Et sådant anlæg skal besluttes i forhold til generelle samfundsmæssige interesser og ikke alene på baggrund af tekniske og økonomiske. Processen var imidlertid kun ganske få måneder gammel, da Energinet blandt andet i artikel i Sydkysten (9. februar 2022) indirekte peger på Solhøj som bedste placering. Der har med andre ord ikke været tid til mange grundige undersøgelser af alle tre mulige placeringer, før Energinet har truffet sin beslutning. Man efterlades desværre med et indtryk af en skinproces, hvor placeringen var besluttet allerede da man til offentligheden signalerede, at der var tre mulige placeringer.

Energinet redegør i notat af 2. september 2022 for sin beslutning om at pege på Solhøj. I notatet på 23 sider bliver der brugt seks linjer til at beskrive, hvorfor Avedøre Holme er fravalgt:

”En tilslutning ved Avedøre har også været vurderet, men det tilgængelige areal vurderes størrelsesmæssigt at være utilstrækkeligt. Derudover vil en tilslutning i Avedøre kræve en såkaldt netforstærkning (nye 400 kV luftledninger eller jordkabler) mellem Avedøre og Ishøj, hvilket har været udslagsgivende for at placeringen

nu helt er fravalgt. Desuden vil omkostningerne til en sådan løsning også være væsentligt større end ved valg af nettilslutning ved Solhøj. Energinet har fravalgt både Hove og Avedøre som mulige alternativer, og de optræder ikke i ansøgningsprocessen for udarbejdelse af miljøkonsekvensvurdering af projektet på land. De vil blive nævnt, men ikke beskrevet som egentlige alternativer, da de ikke vurderes realistiske at gennemføre. Der arbejdes nu udelukkende med én placering af et nyt stationsanlæg indenfor bruttoområdet på 700 ha ved Solhøj”.

Med andre ord er Avedøre Holme fravalgt som placering, fordi der ikke er plads nok og fordi det vil være en dyrere løsning end Solhøj.

På borgermødet onsdag den 23. november 2022 i Høje-Taastrup sagde vicedirektør Mariann Kaagh, at det havde været ”udslagsgivende”, at der ikke er et tilstrækkeligt areal til rådighed i Avedøre Holme.

Energinet har imidlertid ikke dokumenteret, at der ikke er plads nok på Avedøre Holme. Et såkaldt GIS-anlæg, som man foretrækker og planlægger efter, kræver ifølge Energinet et areal på 18 ha. Samlet vurderer Energinet at der er et samlet arealbehov på 50-60 ha med plads til lagerbygninger, regnvandsbassiner, oplagsplads og afskærmende bevoksning. En placering på Avedøre Holme kræver ikke afskærmende bevoksning og behøver derfor mindre plads. Det er heller ikke på nogen måde dokumenteret, hvor store ekstraomkostningerne vil være ved at der skal ske netforstærkning mellem Avedøre Holme og Solhøj.

Fravalget af Avedøre Holme på det foreliggende grundlag giver anledning til en række spørgsmål, som offentligheden som minimum bør have svar på, inden der træffes beslutning:

1. Energistyrelsen beskriver i notat 6. november 2021 at planarealet til højspændingsstation på Sjælland forventes at udgøre 40 ha. Der ligger faktisk et ledigt areal på Avedøre Holme på netop 40 ha umiddelbart ved siden af Avedøreværket. Hvad gør, at dette areal nu ikke længere er stort nok?
2. Er det undersøgt om et kompakt GIS-anlæg rent faktisk kan placeres på Avedøre Holme eventuelt ved at der foretages ekspropriation eller ved at for eksempel lagerbygninger placeres på et andet areal i nærheden?
3. Hvad forventes omkostningerne til såkaldt netforstærkning mellem Avedøre Holme og Solhøj at blive?
4. Er der foretaget komparative økonomiske beregninger ved at søkablet føres i land i Avedøre Holme kontra ilandføring og kabelføring fra Karlstrup Strand eller Vallø Strand og videre til Solhøj? Og i givet fald, hvad siger disse beregninger?
5. Er det overvejet i forbindelse med etablering af Vindmøllepark Aflandshage at samarbejde med Hofor om en større transformerstation i forbindelse med at Hofor netop ilandfører sine kabler til Avedøre Holme?

DN mener grundlæggende, at en transmissionsstation som den skitserede hvis overhovedet muligt skal placeres i et erhvervs- eller industriområde. Vi ser ingen dokumentation for, at Avedøre Holme er blevet vurderet i et større samfundsmæssigt perspektiv. Det er alene Energinets ønske om en direkte kobling til 400 kV-nettet i Solhøj, der har været udslagsgivende. Sådan bør man ikke planlægge i et demokratisk land.

DN appellerer derfor til, at en placering på Avedøre Holme underkastes en miljøkonsekvensvurdering på samme vilkår som Solhøj, så den endelige beslutning om placering af højspændingsanlægget kan træffes på et grundlag, der ikke alene er teknisk og økonomisk men også med forhold som eksempelvis natur, miljø, grundvandsforhold, indgreb i landskabet og gener i forbindelse med anlægsarbejde. Vi befinder os ikke blot

i en klimakrise men i lige så høj grad en natur- og biodiversitetskrise, hvorfor løsningerne på klimaudfordringer ikke samtidig må øge natur- og biodiversitetskrisen.

DN gør opmærksom på, at EU-direktivet 2001/42 om vurdering af bestemte planer og programmets indvirkning på miljøet ikke sonderer mellem vurderingskravene til hovedscenariet og alternative scenarier.

Indhold i miljøkonsekvensvurdering

Ud over at Avedøre Holme også bliver genstand for miljøkonsekvensvurdering, forventer DN, at miljøkonsekvensvurderingen vil belyse alle vigtige forhold af projektets direkte og indirekte påvirkning af miljøet.

Her skal nævnes nogle af dem:

Grundvandsinteresser

Den umiddelbart allerstørste udfordring ved placering af et stort teknisk anlæg ved Solhøj er, at det ligger inden for Danmarks største kildeplads, som angiveligt leverer en tiendedel af Danmarks drikkevand. I et for en offentlig virksomhed uset direkte sprog skriver Hofor, Hovedstadsområdets Forsyningsselskab, i et notat, at ”en stor station af en type, der ikke tidligere er afprøvet i Danmark, bør som udgangspunkt ikke placeres i et område med drikkevandsinteresser og slet ikke i et område med særligt store vandindvindingsinteresser”. Hofor slår i samme notat fast, at transformerstationer historisk har været kilde til forurening af jord og grundvand.

Ifølge Energinets føromtalt notat af 2. september 2022 fremgår, at Energinet i forbindelse med valg af stationsområde har taget udgangspunkt i en række principper af bl.a. elteknisk-, planlægningsmæssig- og natur/miljømæssig karakter. Man noterer, at intet geografisk område opfylder alle principper 100 procent. Et af de tekniske forhold, der oplystes, er at undgå ”direkte konflikt med eksisterende vigtig infrastruktur”, og her nævnes direkte drikkevand.

Med en sådan opstilling forekommer det besynderligt, at Solhøj overhovedet kan komme i betragtning, når man ser på Hofors kort over kildepladserne i området. Områderne B1, B2 og B3 ligger fuldstændig i det grundvandsdannende opland (GDO) til Solhøj Kildeplads, mens område A ligger i GDO for Solhøj Kildeplads og Torslunde Kildeplads. Områderne B2 og B3 ligger i såkaldt boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Det er samme er delvis tilfældet for A og B1. Område C er bortvalgt som mulighed, blev det oplyst på omtalte borgermøde.

I en fællesrapport fra Høje-Taastrup og Ishøj kommuner fra 2018 er det meste af Solhøj-området udpeget til en fællesindsats for at beskytte drikkevandsinteresserne. Således er der besluttet et skovrejsningsprojekt på store dele af område B.

Hofors meget konkrete kritik bør få Energinet til at gentænke placeringen af højspændingsanlægget i et område med noget af det mest kritiske infrastruktur, vores drikkevandsforsyning.

Der har de seneste 50 år fra såvel politisk side som fra myndigheder været arbejdet for at Danmark også i fremtiden kan have rent, urensset drikkevand. Det har krævet indgreb overfor landbrug og industri, og så sent som i valgkampen i efteråret 2022 stillede Socialdemokratiet, SF, Radikale, Enhedslisten og Alternativet (der har flertal i Folketinget også efter valget) et fælles forslag om at gøre 200.000 ha landbrugsarealer i forbindelse med drikkevandsboringer totalt sprøjtetfrie. Det forekommer derfor paradoksalt, at Energinet har fået mulighed for så meget som at foreslå et risikoanlæg i et af Danmarks vigtigste grundvandsområder.

På borgermødet 23. november blev der spurgt til beredskabet i forbindelse med havmøllerne og havkablerne i lyset af den skærpede sikkerhedspolitiske situation og sprængningerne af gasrørledninger i Østersøen. Tilsvarende kan man med rette spørge til, om det overhovedet er muligt at lave et beredskab for de vitale kildepladser i umiddelbar tilknytning til et højspændingsanlæg.

Bilag 4-arter

EU's naturbeskyttelsesdirektiver sikrer, at yngle- og rasteområder for særligt sårbare arter ikke ødelægges. Habitatdirektivet beskytter de steder, hvor dyrene yngler og opholder sig for at eksempelvis overvintre. Det kan eksempelvis være hule træer, hvor flagermus opholder sig, eller ynglevandhuller for padder.

Høje-Taastrup Kommune gennemførte i 2011 en padderegistrering i hele kommunen. Af rapporten, der blev udarbejdet i den anledning, fremgår, at der er forekomst af Spidssnudet Frø (og i øvrigt også af Butsnudet Frø) i det område, der udgør område A. Desuden konstateredes der potentielle levesteder i både område A og B. Der blev i både område A og B konstateret forekomst af Stor Vandsalamander, og i begge områder konstateredes potentielle levesteder. I øvrigt viste registreringen, at der i område A er potentielle levesteder for Grønbroget Tudse.

DN har derudover konstateret, at der i de foreslåede områder er flagermus. Det er i den forbindelse vigtigt, at et eventuelt anlæg ikke er oplyst om aftenen og natten, da det kan forstyrre flagermusenes muligheder for at fouragere.

DN forudsætter, at der i forbindelse med miljøkonsekvensvurderingen gennemføres en videnskabeligt funderet undersøgelse af bilag 4-arternes eksistens og yngle/rastevilkår.

Sundhedsforhold

Der synes at herske usikkerhed omkring sundhedsrisici i forbindelse med udsættelse for ekstremt lavfrekvente elektromagnetiske felter (ELF). Et elektromagnetisk felt er en kombination af elektriske og magnetiske felter, som netop findes omkring elforsyningsanlæg som højspændingsstationen.

I et notat fra 2017 sammenfatter Cowi viden fra såvel danske undersøgelser som internationale rapporter og videnskabelige artikler. Notatet er en opdateret version baseret på tidligere udgaver fra henholdsvis 1995, 2005 og 2009 udarbejdet af Cowi. Med udgangspunkt i de vigtigste internationale rapporter, undersøgelser og artikler offentliggjort frem til udgangen af 2017, er notatet suppleret med nyeste viden.

Fra dette notat tillader vi os at citere:

”De fleste forskningsprojekter har fokuseret på, hvorvidt udsættelse for ekstremt lavfrekvente elektromagnetiske felter betyder, at den enkelte udsatte har en større risiko for kræft sammenlignet med personer, der ikke er udsat for mere end dagligdagens elektromagnetiske felter. Det har været antaget, at denne eksponering særligt kunne være en risikofaktor for leukæmi hos børn og for leukæmi, hjernetumorer og brystkræft hos voksne. Kræft hos børn Sundhedsministeriets ekspertgruppe vurderede i 1993, at de foreliggende undersøgelser støttede antagelsen om, at der var en øget risiko for kræft hos børn med bolig nær højspændingsanlæg. Det kunne dog ikke udelukkes, at de statistiske sammenfald skyldtes tilfældigheder.”

Cowi skriver i notatet, at ”på trods af begrænset evidens vurderede IARC (det internationale agentur for kræftforskning), at der muligvis er en sammenhæng mellem børns bopæl tæt på højspændingsanlæg og risiko for leukæmi”.

På baggrund af ovenstående, må man - uanset hvilket område, højspændingsanlægget placeres i - med udgangspunkt i et forsigtighedsprincip sikre en afstand på minimum 300 meter til nærmeste beboelse.

På borgermødet 23. november blev der spurgt meget ind til støj fra højspændingsanlægget. I svarene konstateredes det, at der *er* støj fra højspændingsanlægget, og at støjen vil aftage med afstanden. Desuden blev der henvist til de vejledende grænseværdier fastsat af Miljøstyrelsen, som Energinets leverandører skal overholde som det blev sagt. Nu er det Energinet, der er bygherre, så det må være op til Energinet i miljøkonsekvensvurderingen gennem støjberegninger at sandsynliggøre at støjgrænserne rent faktisk kan overholdes ved boliger og i de rekreative områder.

Anlægsarbejde

Selve arbejdet med at etablere højspændingsanlægget får kraftige konsekvenser for de foreslåede områder. I Avedøre Holme skal der næppe anlægges særskilte nye veje til adgang til byggepladsen, hvorimod eksempelvis konsekvenserne for områderne B1-B2-B3 vil være voldsomme, da der i dag ikke er anvendelig infrastruktur. Imod B-områderne taler også, at der et beskyttet dige, som adskiller område B1 og B2, som rummer værdifuld flora og fauna.

Adgangen til en nordlig placering i område A vil uden tvivl have den mindst ødelæggende karakter på natur og landskab, idet der kan anlægges tilkørsel fra Sydvej og dermed det overordnede vejnet i området. Af de mulige placeringer i Solhøj-området synes en nordlig placering i område A helt eller delvis i den eksisterende transportkorridor på det foreliggende grundlag at give de færreste indgreb i natur og landskab.

Opsummering

DN mener, at Energinet skal gennemføre en undersøgelse af den alternative regionale placering ved Avedøre. I den aktuelle høring er der peget på en placering, som udelukkende afspejler bygherres egne tekniske og økonomiske interesser, og hvor den demokratiske inddragelse alene handler om anlægget placeres på den ene eller den anden side af vejen. DN ærgrer sig over, at bygherre hidtil har valgt at ignorere de argumenter, der blandt andet er kommet fra Hofor, kommunerne og borgere i området, og ser frem til at Miljøstyrelsen retter op på dette forhold.

Venlig hilsen
DN Vallensbæk-Ishøj
Torben Kragh
formand